BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ Y TẾ
ĐẠI HỌC Y DƯỢC THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN ĐÌNH TUYẾN

NGHIÊN CỨU LÂM SÀNG, HÌNH ẢNH SIÊU ÂM VÀ HÌNH THÁI MÔ BỆNH HỌC CỦA POLYP TÚI MẬT

LUẬN ÁN TIẾN SỸ Y HỌC

Thành phố Hồ Chí Minh- Năm 2013

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO **BỘ Y TẾ**
ĐẠI HỌC Y DƯỢC THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN ĐÌNH TUYẾN

NGHIÊN CỨU LÂM SÀNG, HÌNH ẢNH SIÊU ÂM VÀ HÌNH THÁI MÔ BỆNH HỌC CỦA POLYP TÚI MẬT

Chuyên ngành : Ngoại – Gan Mật
Mã số : 62.72.07.03

LUẬN ÁN TIẾN SỸ Y HỌC

Người hướng dẫn khoa học:
PGS. TS. TRẦN THIỆN TRUNG

Thành phố Hồ Chí Minh- Năm 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Nghiên cứu sinh

Nguyễn Đình Tuyến

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa

Lời cam đoan

Mục lục

Danh sách các chữ viết tắt

Bảng đối chiếu thuật ngữ Việt-Anh

Danh mục các bảng

Danh mục các biểu đồ

Danh mục các hình

MỞ ĐẦU 1

Chương 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU 3

1.1. Các khái niệm 3

1.2. Đặc điểm giải phẫu túi mật 3

1.3. Sinh lý túi mật 5

1.4. Các yếu tố nguy cơ gây ung thư túi mật và sự hình thành ung thư biểu mô tuyến từ polyp túi mật 7

1.5. Các phương pháp chẩn đoán hình ảnh học 11

1.5.1. Siêu âm 11

1.5.2. Siêu âm qua nội soi 17

1.5.3. Siêu âm doppler 18

1.5.4. Chụp cắt lớp vi tính 18

1.5.5. Chụp cộng hưởng từ (MRI) và cộng hưởng từ đường mật (MRCP) 20

1.5.6. Chụp mật tụy ngược dòng qua nội soi 22

1.6. Phân loại polyp 22

1.7. Đặc điểm mô bệnh học của polyp túi mật 23

1.7.1. U tuyến 23

1.7.2. Polyp sợi 24

1.7.3. Polyp viêm 25

1.7.4. Polyp cholesterol 25

1.7.5. Polyp tăng sản 25

1.7.6. Bệnh cơ tuyến túi mật 25
1.7.7. U tế bào hạt 26
1.7.8. U sợi thần kinh 26
1.7.9. Các tổn thương dạng polyp hiếm gặp khác 27
1.7.10. Ung thư biểu mô tuyến 28
1.8. Điều trị polyp túi mật 30
1.9. Các nghiên cứu về polyp túi mật 34
CHƯƠNG 2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CƯU 39
2.1. Đối tượng nghiên cứu 39
2.2. Phương pháp nghiên cứu 40
2.3. Thời gian và địa điểm nghiên cứu 40
2.4. Nội dung nghiên cứu 41
2.4.1. Cách thức tiến hành nghiên cứu 41
2.4.2. Xử lý kết quả 48
CHƯƠNG 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU 51
3.1. Đặc điểm chung của nhóm bệnh nhân nghiên cứu 51
3.1.1. Đặc điểm lâm sàng 52
3.1.2. Đặc điểm siêu âm polyp túi mật 55
3.1.3. Chỉ định phẫu thuật 57
3.1.4. Đặc điểm polyp trên bệnh phẩm 58
3.1.5. Đối chiếu kích thước polyp trên siêu âm và bệnh phẩm 61
3.1.6. Độ nhạy và độ chính xác của siêu âm chẩn đoán polyp kích thước < 10 mm và ≥ 10 mm 62
3.1.7. Kết quả mô bệnh học polyp túi mật 63
3.2. Đặc điểm riêng của 23 trường hợp ung thư biểu mô tuyến dạng polyp 65
3.3. Phân tích các yếu tố liên quan đến ung thư biểu mô tuyến dạng polyp 70
3.3.1. Tuổi 70
3.3.2. Giới 71
3.3.3. Béo phì 71
3.3.4. Nhóm máu 71
3.3.5. Đau dưới sườn phải 72

3.3.6. Liên quan giữa hình ảnh polyp bờ không đều và ung thư biểu mô tuyến 72
3.3.7. Liên quan giữa chiều dày thành túi mật và ung thư biểu mô tuyến 73
3.3.8. Liên quan giữa polyp kết hợp với sỏi và ung thư biểu mô tuyến 73
3.3.9. Liên quan kích thước polyp trên bệnh phẩm với ung thư biểu mô tuyến 74
3.3.10. Liên quan giữa polyp không hoặc có cuống trên bệnh phẩm với ung thư biểu mô tuyến 74
3.3.11. Liên quan giữa số lượng polyp trên bệnh phẩm với ung thư biểu mô tuyến 75
3.3.12. Liên quan giữa vị trí polyp trên bệnh phẩm với ung thư biểu mô tuyến
3.4. Liên quan giữa các yếu tố nguy cơ và ung thư biểu mô tuyến 75
3.5. Phân tích hồi qui logistic đa biến và tính xác suất các yếu tố nguy cơ 75
77
CHƯƠNG 4. BÀN LUẬN 79
4.1. Đặc điểm bệnh nhân 79
4.2. Đặc điểm lâm sàng 82
4.3. Siêu âm chẩn đoán polyp túi mật, đối chiếu bệnh phẩm và mô bệnh học 86
4.4. Hình thái mô bệnh học của polyp túi mật 104
4.5. Các yếu tố nguy cơ tiên đoán ung thư biểu mô tuyến dạng polyp 110
KẾT LUẬN 112
KIẾN NGHỊ 114
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ
TÀI LIỆU THAM KHẢO 115-127
PHIẾU THU THẬP DỮ LIỆU
HÌNH MINH HỌA
DANH SÁCH BỆNH NHÂN

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

CLVT	: Cắt lớp vi tính
CTM	: Công thức máu
KTC	: Khoảng tin cậy
MTND	: Mật tụy ngược dòng

BẢNG ĐỐI CHIẾU THUẬT NGỮ VIỆT- ANH

Bệnh cơ tuyến	: Adenomyomatosis
Bệnh u sợi thần kinh	: Neurofibromatosis
Chỉ số trở kháng	: Resistive Index (RI)
Chụp cộng hưởng từ mật tụy	: Magnetic Resonance – Cholangiopancreatography (MRCP)
Chụp mật tụy nội soi ngược dòng	: Endoscopic Retrograde Cholangiopancreatography (ERCP)
Cộng hưởng từ	: Magnetic Resonance Imaging (MRI)
Dấu hiệu WES	: Wall Echo Shadow sign
Dị sản/ chuyển sản	: Metaplasia
Đường cong ROC	:Receiver Operating Curve
Hướng cường độ tối đa 3 chiều	: Maximum Intensity Projection 3-Dimension (MIP 3D)
Khoảng tin cậy	: Confidence Interval (CI)
Loạn sản/ Nghịch sản	: Dysplasia
Lớp cận niêm	:Lamina propria
Mô hình Bayes	:Bayes Modal Everage (BMA)
Nhuyễn tạng rỗng	: Malakoplakia
Polyp cholesterol	: Cholesterol polyp
Polyp sợi	: Fibrous polyp
Polyp trong hội chứng Peutz-Jeghers	: Peutz-Jeghers polyp
Polyp tuyến	: Adenomatous polyp
Polyp tuyến nhánh	: Villous adenomatous polyp
Polyp tuyến ống	: Tubular adenomatous polyp
Polyp tuyến ống- nhánh	: Tubulo- villous adenomatous polyp
Polyp tăng sản	: Hyperplasia polyp
Polyp viêm	: Inflammatory polyp
Tần số sóng radio	: Radio Frequency (RF)
Tần số phản hồi	: Frequence Reflected (FR)
Thời gian thư duỗi dọc	: Time 1 Weighted (T1W)

Thời gian thư duỗi ngang	: Time 2 Weighted (T2W)
Tỷ số chênh	: Odds Ratio (OR)
U hạt dạng mỡ vàng	: Xanthogranulomatous
U hắc tố	: Melanoma
U tế bào hạt	: Granular cell tumor
Ung thư biểu mô tuyến	: Adenocarcinoma
Xoang trong bệnh cơ tuyến túi mật	: Rokitanski –Aschoff sinuses (RA)
Xung đơn phát	: Half Fourier Acquisition Single-Shot Tubor Spin Echo (HASTE)

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng	Tên bảng	Trang
1.1	Phân chia theo giai đoạn	28
1.2	Giai đoạn ung thư túi mật	28
1.3	Di căn ung thư theo hạch vùng	29
2.1	Chỉ số BMI dành cho người châu Á	42
3.1	Chỉ số khối cơ thể	52
3.2	Hoàn cảnh phát hiện polyp túi mật	53
3.3	Polyp tăng kích thước qua theo dõi siêu âm	53
3.4	Triệu chứng lâm sàng	54
3.5	Nội soi dạ dày- tá tràng	54
3.6	Số lượng polyp trên siêu âm	55
3.7	Số lượng polyp so với kích thước < 10 mm và ≥ 10 mm trên siêu âm	55
3.8	So sánh kích thước đơn polyp và đa polyp trên siêu âm	56
3.9	Hình ảnh tổn thương polyp trên siêu âm	57
3.10	Polyp kết hợp với sỏi trên siêu âm	57
3.11	Chỉ định phẫu thuật	57
3.12	Số lượng polyp trên bệnh phẩm	58
3.13	Kích thước polyp < 10 mm và ≥10 mm trên bệnh phẩm	59
3.14	Đối chiếu kích thước đơn polyp và đa polyp trên bệnh phẩm	59
3.15	Polyp có cuống và không cuống trên bệnh phẩm	59
3.16	Vị trí polyp trên bệnh phẩm	60
3.17	Polyp kết hợp với sỏi trên bệnh phẩm	61
3.18	Đối chiếu kích thước polyp trên siêu âm và polyp trên bệnh phẩm	61
3.19	Độ nhạy và độ chính xác của siêu âm chẩn đoán polyp kích thước < 10 mm và ≥ 10 mm	62
3.20	Đối chiếu kết quả mô bệnh học với kết quả siêu âm polyp túi mật	63
3.21	Đối chiếu kết quả mô bệnh học với kích thước polyp < 10 và ≥ 10 mm	64